

Mérodekoamer

n verhoal ien t Grunnegers deur Bé Kuipers

Op n kolle dag ien maai, alweer n joarofwat leden, ben ik op fiets van Saauwerd noar Meij reden om doar de 'Mérodekoamer' te bekijken. t Weerbericht was schier, wel kold, mor ik zol mie vervast wel waarm fietsen. Dij koamer bestaat nou traauwens nait meer, mor is overbrocht noar t muzeum t Hoogeland, ien Waarvem.

De bekende christelke dichter en neoromanticus, Willem de Mérode, t pseudoniem van Willem Eduard Keuning (Spiek 1887 - Eerbeek 1939), het joaren as onderwiezer aan Grefemeerde loagere schoul op Meij stoon. Dat zellen veul mensen wel waiten. En ook dat e doar n male foevel holden het. Mor waiten mensen ook dat Willem de Mérode Grunneger bouken schreven het? Ik was hail nijsgierig noar dij bouken.

Keuning was n beste meester en kon hail mooi vertellen. Hai was ook 'homosexueel', zoas dat begun veurege aiw haitte. Hai vatte laifde op veur verschaaiden jonges. Zien gevuilens werden vrijwel nooit beantwoord, hai kon hom allain oetleiven ien zien gedichten. Ainmaal het e hom mishad en het wat mit n jong doan. Wat per-sies, is nooit bewezen worden. Mor Keuning is der aal veur veroordaild en het acht moand ien de bak zeten.

Doar noa is zien leven radikaal veraanderd. Hai wer as schoulmeester ontsloagen en kon naargens meer terecht. Hai het hom teleurgesteld oet moatschappelk leven en kerk terugtrokken en ging wonen ien n kosthoes, op n boerderij ien Eerbeek, Gelderland. Doar het e zien mainste gedichten schreven en is e ook sturven.

Ik heb wel wat mit Keuning as mens en mit zien gedichten. Veul dervan bennen slim gods-dainsteg en swaar, mor aandern weemoudeg, hail trevvend. Weer aandern gudeg of spottend. Sums ook nemt e officiële ien-stantsies en domies van dou op hak. Noa oorlog is De Mérode hail gaauw vergeten. Biogroaf Hans Werkman het ter ien tachteger joaren veul aan doan om hom meer bekendhaid te geven. En Gerrit Komrij het hom n joarof-wat leden ook opnomen ien zien eregalerij van moderne dichters, mit negen van de maximoal tien gedichten.

Keuning het doarnoast drij Grunneger bouken schreven ook ien Eerbeek, onder schoelnoam Jan Bos en dat is wel biezunder, vien ik: Mooi volk, 'n Poar dörpsgenooten en Aaldoags geproat. t Woord schoelnoam geldt hier letterlek, oetgever was baang dat ter aans gain bouk verkocht worden zol, vanwege dat geval op Meij.

Dizze verhoalen van Keuning, petretten nuimt hai ze, binnen vrij oppervlakkeg en traditioneel. Nait zo serieus en vanoet t haart, zoas zien poëzie. Hai wol mit dizze bouken gain mens veur kop steuten, allain wat diverdoatsie geven. Mor t niveau is veul minder as van zien gedichten. Ik kin der nait van snakken. En hai schreef oet gekkeghaid ook wel es n humoristische braif ien t Grunnegers aan n kammeroad of n familielid.

Bie olders van Keuning mog thoes gain Grunnegers proat worden, 'plat' of 'boers' was minder-weerdeg, zoas bie zoveul Grunnegers dou - en nou voak nòg. Keuning het hom t Grunnegers zulf aanleerd. En dat is goud te zain ien zien bouken, t zit vol mit Nederlandse woorden en oet t Nederlands vertoalde oetdrukkens.

Keuning was bekend mit schrieverij. Zien Pa was hoofdmeester ien Spiek en redacteur van n tidschrift veur aarbaiders. Bruier Pieter schreef n haandvol romans en verhoalenbundels. Zien bouk Kinderen in verstand en boosheid (1918) zörgde ien Spiek veur nogal wat rebulie, paardie mensen herkenden heur ien dij verhoalen, en nait veurdaileg. Twij aander bruiers werden oetgever (Zomer & Keuning en Bosch & Keuning).

Persies om halfain vertrek ik dij dag oet Saauwerd en om haalf drij eet ik n stoetje op stoup van Hervormde kerk van Meij. t Zol mooi zunschienweer wezen, volgens berichten, mor t is routkold. Ik ben stief van t fietsen en neus lopt mie aingoal. Ik lees op mien foldertje van de Mérodekoamer: Hoofdstraat 13. Bezichtiging na afspraak. Anna de Boer staat u graag te woord. De entree kost € 1,15.

As ik aanbelle bie n groot veuroorlogs hoes aan deurgoande weg, dut Anna de Boer open en ik loop achter heur aan noar boven tou, doar n stuk of wat koamers bennen. Der is hier ook nog n naai- en borduurmuzeum en dat krieg ik eerst te zain. Mor dat is haildaal niks veur mie, maarklappen, borduurklaidjes en aander goud.

Den wiest Anna mie n olderwetse fautil en vragt in consequent Nederlands: "Koffie?" Hm, net prout ik nog Grunnegers mit heur man, dij ien boeten aan toentjen was. Ik loat mie ien stoul valen en zeg: "Haile geern, ik heb wel n zin aan n kop kovvie noa zo'n dikke rit." "Tachtig cent", zegt ze der vot overhin. "Suiker en melk?" Ach, ik ben sums wat onneuzel. lented rommelt zai aan n tv-meubel, recht tegenover mien stoul, dut ter n videofilm ien en zet hom aan. Den gait ze vot en komt even loader mit kovvie weerom.

As ze oetaindelk weer beneden is, heb ik t riek allenneg. t Is n documentaire oet 1977 van NCRV mit interviews van minsen dij De Mérode kend hebben. Bekende schrievers en dichters kommen veurbie, ook De Mérode zien jonges, dij dou nog leefden. Benoam zien oogabbel, Okke (aigelk: Ekko Ubbens), soamen mit Jaap Woltjer. Aan heur baaiden het e veul gedichten opdroagen. Keuning is zien haile leven gek op Okke bleven, mor laifde kwam van ain kaant. Noa dij mispas van Keuning, wol Okke niks weer van hom waiten.

As film oflopen is loop ik noar overloop en lees op n bredje noast n aander deur dat hier de bewuste Mérodekoamer is. t Is n klain koamerke mit n poar glazen vitrienekaasten. Feidelk niks as wat olle gedichtenbundels en bouken, ook twij van de Grunneger Bouken. t Daarde bouk is loader postuum oetgeven. En veul olle foto's, paardie glinzend en kromtrokken. Ik koop mie nog n bouk van biograaf Hans Werkman, De Mérode en de jongens. En dat was t, t vaalt mie wat of. Deur wordt hier volgens mie ook nait plat lopen.

Mor mien missie is nog nait oflopen. k Wil nog bie t gemaintehoes kieken, doar De Mérode n dag of wat ien celje zeten het, ien ofwachten van t transport noar gevangenis ien Stad. En netuurlek noar t monement van De Mérode, dij ien t lest van tachteger joaren van veurege aiw moakt is en dij aargens ien n paarkje ston mout. t Olle gemaintehoes is der nog, ik moak n mooie foto van t widde gebaauw.

Op t grode Van Veen-plaain tegen t gemaintehoes over, vrag ik aan n veurbieganger of e hier n beetje bekend is. "Ik woon hier aal joaren", is t antwoord. "Ik ben op zuik noar t Mérode-monement", zeg ik. Hai trekt mit scholders en schudkopt: "Mérode..., n monement zeden joe? Nooit van heurd." Ik zeg: "t Mout aargens ien n paarkje ston, bie n schoul." Hai wiest mit aarm: "Doar, achter dij winkels is n plantsoen."

Ik fiets dij kaant op en verachteg, doar staat t monement, vlak bie n viever en ienderdoad tegenover n schoul. t Is n modern fertuut van vaaier meer as manshoge puntbogen, metseld van rooie Grunneger stain, dij ien t midden bie nkander kommen. Bovenop t middenpunt ligt n soordege blaauw-plestikken puut mit wat ter ien. En doar weer bovenop n widde kubus mit aan ale vaaier ziedkaanten n tekst van De Mérode derop.

De daibere betaikenis dervan ontgait mie wat. Dat ter vaaier bogen bie nkander kommen, dat alles op n duur weer bie nkander komt, weer goud komt of zo...? Ik bedenk mor wat. t Liekt ook wel wat kerkachteg, dij puntbogen, ambachtelk metseld net as Keuning zien gedichten. Hm... t zol kinnen.

Mor wat dij plestikken puut beduden mout... Zitten doar meschain De Mérode zien zunden ien? Of "...schuld van ons apmoal, zundoars", zoas òl Ekko Ubbens zegt het bie gelegenhaid van t onthullen van dit monement ien 1987? Thoes zuik ik t op ien ain van bouken van biograaf Werkman, dij traauwens ook van Meij komt.

t Monement is moakt veur honderdste geboortedag van De Mérode. Werkman het Ekko Ubbens dou interviewd, omdat hai bie dij gelegenhaid over t graf hin Keuning op zien menaaijer toch nog vergeven het: "Wij zijn allen zondaren (...)", zee e. "We staan wat dat betreft op één lijn." Hai stelt homzulf doarmit op gelieke vout mit Keuning en vragt zo veur heur baaiden vergeven aan God. Ubbens zel t vervast goud bedould hebben, mor bie mie holdt Keuning op zo'n menaaijer toch t etiket 'zundoar'.

Van aander kaant, t is netuurlek aal wát, zo'n monement. Ik vien t n mooi geboar van Meijsters om heur grode dichter zo te eren. Dat is eerder wel aans west. Ien viefteger joaren wol wet-holder Jaap Woltjer (dij aigenste jong) n stroat noar De Mérode nuimen loaten. Mor christelke partijen waren der slim op tegen en t ging nait deur. Der waren nog verschaaiden open zenen op Meij. Mor dij plestikken puut, doar ben k nog nait oet.

Ik moak nog wat foto's van t monement en din onnaaier ik dat k weer op hoes aan mout. t Is ientied vaaier uur worden. Wiend is aanwakkerd en zit nou meer ien t westen, t is n dikke trap. Om haalfzes ben ik weer thoes, stokverkleumd, mit n blikgat en blaauwverhongerd. Thermometer wiest tien groaden aan.

Mien vraauw haar vanmiddag n proader. Ik tref heur baaidend as ze net bie deur stoan en ik vertel woar ik west ben. k Loat mien boukje ook even zain. Vriendin het ter nog nooit van heurd: "Toch nait dij man dij doar zo nareg kiekt?" Ze wiest op foto van t boukje. Joa, Keuning kon op foto's voak slim stoens kieken en was ook nait makkelk ien omgang.